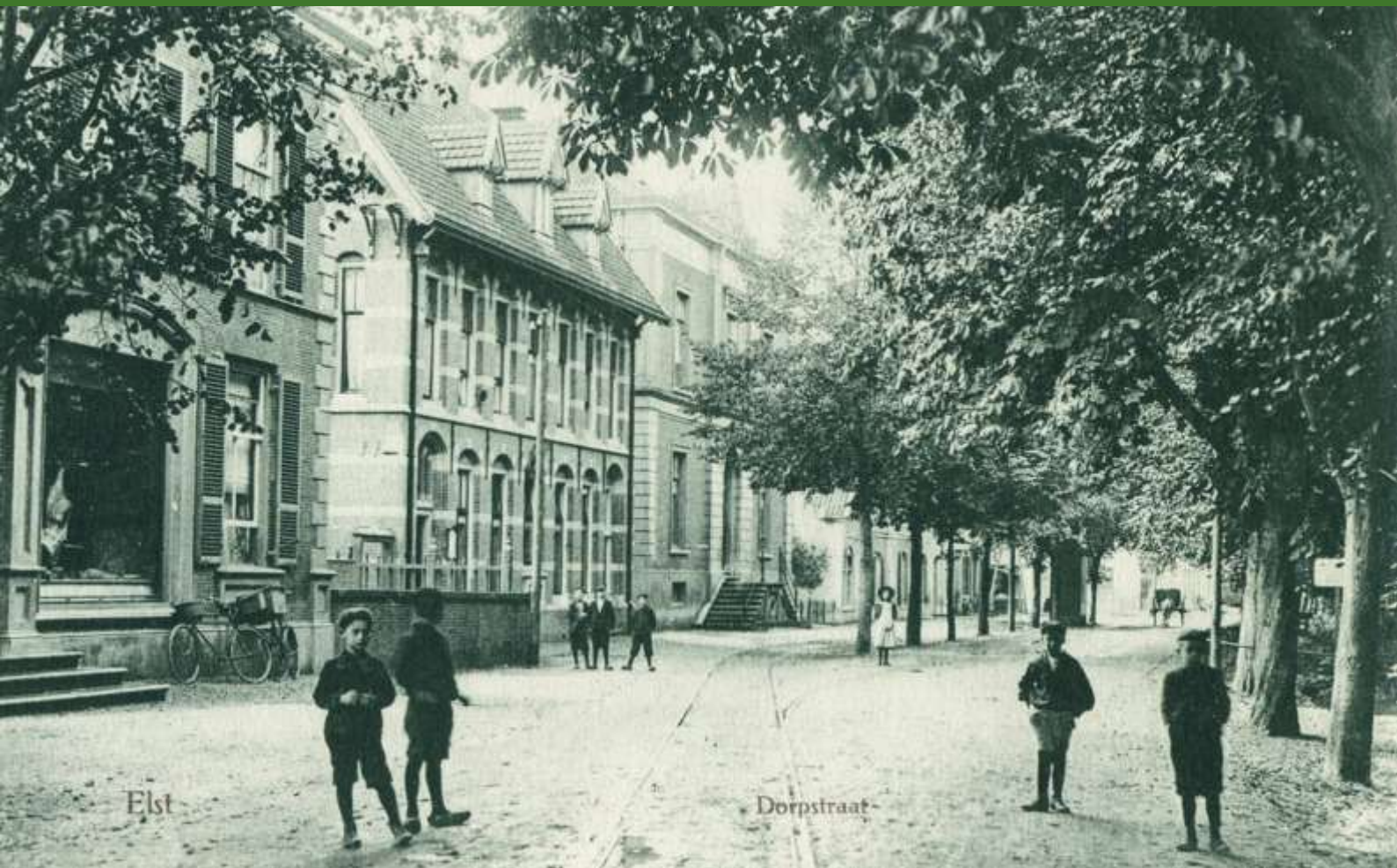

**Historische Vereniging
Marithaime**

Jaarverslag 2020

Inleiding

Met goede moed is het bestuur dit jaar begonnen. Op 28 januari is in De KiK een bijeenkomst geweest voor de vrijwilligers die actief zijn binnen de vereniging. Er waren zo'n 40 mensen aanwezig. Een ieder heeft verteld waar die mee bezig is, als individu of namens een sectie/werkgroep. De sfeer was positief, enthousiast en informerend. De aanwezigen vonden het voor herhaling vatbaar.

De positieve start werd al gauw getemperd door bestuursperikelen (daarover later meer) maar vooral door de uitbraak van corona en de ontstane pandemie. Dit heeft binnen de vereniging, met veel leden in de risicogroep, behoorlijk voor problemen gezorgd en had minder leuke effecten. Zo is het aantal lezingen (toch de belangrijkste activiteit) beperkt geweest, de op 24 maart geplande Algemene Ledenvergadering is eerst uitgesteld en uiteindelijk via de digitale weg in aangepaste vorm gehouden, de Elster Dorpsquiz is niet doorgegaan.

Maar dat wil niet zeggen dat er niets gebeurd is. Dankzij actieve inzet van diverse leden is er toch nog wel wat tot stand gekomen; soms in een aangepaste vorm. Zie verderop daarover meer.

Helaas zijn dit jaar 3 leden die veel voor de vereniging hebben betekend, overleden: Joop de Wolf, Wim Cleijne en Chris van Kleef.

Jaarverslag vastgesteld in de Algemene Ledenvergadering d.d.

Henk Knol
voorzitter

Hans van der Heijden
secretaris

*Foto voorblad: Dorpsstraat met Postkantoor en Gemeentehuis.
Situatie zoals die was in de eerste decennia van de 20^e eeuw.
Op de weg zijn de rails van de BSM zichtbaar.
Rechts het park van landgoed Kostverloren.*

Inhoudsopgave

Leden en bestuur	p. 3
Leden	
Bestuur	
Financiën en contributie	
Website	
Netwerk	
Vertegenwoordigingen	p. 5
Commissie Ruimtelijke Kwaliteit	
Commissie Naamgeving	
Stichting Tabula Batavorum	
Activiteiten	p. 7
Lezingen	
Andere activiteiten	
Secties en werkgroepen	p. 9
Sectie Lokale geschiedschrijving	
Sectie Archeologie	
Sectie Genealogie	
Sectie Wereld Oorlog II	
Sectie Educatie en onderwijs	
Sectie Lent	
Werkgroep Bibliotheek en archief	
Werkgroep Restauratie Wapenpanelen	
Commissie communicatie en PR	p. 13

Leden en bestuur

Leden

Het ledenverloop in 2020:

Aantal leden op 1-1-2020	283
Afzeggingen	18 -
Nieuwe leden	<u>10 +</u>
Aantal leden op 31-12-2020	275 (waarvan 22 gezinsleden)

Bestuur

In het vorige Jaarverslag is al vermeld dat het voor het bestuur moeilijk was om goed te functioneren omdat er maar 3 bestuursleden zijn. Extra dingen doen en de vereniging uitbouwen is dan niet mogelijk. Bovendien werd vanuit een aantal leden onvrede geuit over het reilen en zeilen van de vereniging.

In februari zijn bijeenkomsten geweest met het bestuur en een paar leden om te kijken hoe dit allemaal op te lossen is. Dit heeft er uiteindelijk toe geleid dat de voorzitter zich terugtrok. Omdat de penningmeester al eerder had aangegeven zich op de ALV niet meer beschikbaar te stellen, zou het bestuur hierdoor nog alleen uit de secretaris bestaan. Door de inzet van de bij de gesprekken aanwezige leden zijn kandidaten voor het bestuur benaderd. Binnen korte tijd kon er weer een voltallig bestuur (conform de statuten 7 personen) geformeerd worden.

Het bestuur bestaat sindsdien uit:

voorzitter	Henk Knol
secretaris	Hans van der Heijden
penningmeester	Eric Zwartkruis
lid	Ron van Hoeven (educatie/onderwijs en contact met gemeente)
lid	Marius Jansen (activiteiten/lezingen)
lid	Jan Rouwhorst (PR en communicatie, nieuwsbrief)
lid	Netty van Kleef

Omdat Herman Aarns al in de loop van 2019 is gaan meedraaien in het bestuur is afgesproken dat hij dat blijft doen, als zijnde niet-bestuurslid.

Ondanks de coronapandemie heeft het bestuur toch nog kans gezien om regelmatig te vergaderen. In het begin nog fysiek en later veel met telefoon, e-mail en WhatsApp. Met de nieuwe samenstelling van het bestuur was er genoeg te bespreken; ook om zaken met elkaar af te stemmen. En om te zoeken naar alternatieve mogelijkheden om toch de leden bij de vereniging betrokken te houden.

Voor bepaalde taken wordt het bestuur ondersteund door Bjorn van Snippenburg (nieuwsbrief en website), Feike Vlas (lezingen), Christa van Kleef (entree lezingen) en Ger de Vrieze (bezorgen nieuwsbrief e.d. bij leden die geen e-mail hebben en het rondbrengen van het Jaarboek van Tabula Batavorum).

Financiën en contributie

De leden administratie en de inning van de contributie is bijna volledig geautomatiseerd.

Website

Door verschil van mening over beheer en uitvoering van de website is het contract met de webmaster/webhost beëindigd. Marithaime heeft dit nu ondergebracht bij het webbureau IFRA in Elst. Dit bureau bouwt ook een nieuwe website.

Netwerk

Door het coronagebeuren zijn de contacten met organisaties uit ons netwerk beperkt gebleven. Het in het verleden opgestarte overleg met de historische verenigingen uit de omgeving is er daardoor niet geweest. Er waren met deze verenigingen en de gemeente al afspraken gemaakt over verdere invulling van de herdenking van 75 jaar Market Garden en 75 jaar Bevrijding. Maar dat is allemaal niet doorgegaan.

Vertegenwoordigingen

Commissie Ruimtelijke Kwaliteit

Namens Marithaime zit sinds 2016 Jacques Zwartkruis in deze gemeentelijke commissie. De taak van de commissie is om het College van Burgemeester en Wethouders te adviseren over ruimtelijke plannen en over het cultureel erfgoed, boven en onder de grond. Voor het cultureel erfgoed gaat het om beschermde rijks- en gemeentelijke monumenten. De gemeente Overbetuwe heeft 76 rijks- en 200 gemeentelijke monumenten en 79 archeologische gebieden.

In het afgelopen jaar zijn enkele bijeenkomsten geweest in De Wieken vanwege de verbouw van het gemeentehuis. Een keer is in het vernieuwde gemeentehuis vergaderd. Door corona is er in het begin van het jaar via internet overleg geweest met de aanvragers van de omgevingsvergunningen van de monumenten. Later in het jaar werd er vanuit huis vergaderd via Zoom.

Onderwerpen die aan de orde zijn geweest: aanvragen over het bouwen van een garage of berging nabij een monument, verbouw van een tabaksschuur tot dubbele woning, uitbreiden of inpandig verbouwen of functieverandering van een monumentale woning, het plaatsen van een kraan nabij een rijksmonument, verbreden van de Waaldijk en herplaatsen van grenspalen, nieuwbouw naast een kerkje, het vernieuwen van antennes in een toren.

Gelet wordt o.a. op bewaken van historische details van zowel het in- als exterieur van het monument. Met de aanvragers blijft het steeds zoeken naar een pasklare oplossing omdat elk monument zijn eigen karakter heeft. Maatwerk is steeds van toepassing.

De op- en aanmerkingen worden in een advies aan de ontwikkelaar/architect meegegeven met het verzoek om het plan (al dan niet) aan te passen. Steeds wordt dit als positieve ontwikkeling ervaren. Al blijft het moeilijk om de monumentale details te waarborgen en toch het monument aan de eisen van de tijd te ontwikkelen.

De belangstelling om mee te denken met het energieverhaal van een rijks- of gemeentelijk monument gaat steeds verder. Het blijft wel zoeken naar de mogelijkheden om de historische detailleringen overeind te houden.

Commissie Naamgeving

In deze gemeentelijke Commissie Naamgeving zit namens Marithaime ons lid Feike Vlas. De bedoeling van de commissie is om de geschiedenis door te laten klinken in naamgeving van straten, bruggen en watergangen.

De commissie is in 2020 één keer bij elkaar geweest. Er is gesproken om de toekomstige openbare ruimte rondom de voormalige boerderij Rijzenburg (een monument) te vernoemen naar de naam van deze boerderij.

Stichting Tabula Batavorum

Sipkje Schimmel vertegenwoordigt Marithaime in het bestuur van deze stichting die zorgt voor de jaarlijkse publicatie van Terugblik. Medio november was Terugblik nr. 21 beschikbaar, samen met de 'Index van 20 jaar Terugblik'. Uit de Index blijkt dat in het verleden veel artikelen door leden van onze vereniging zijn geschreven. Het boek kreeg de titel mee 'Belevenissen in oorlogstijd. De Betuwe in 1940-1945'. Een van de verhalen gaat over Lent en is mede geschreven door Lentse leden van Marithaime.

Vanwege corona was er geen officiële uitreiking van het eerste exemplaar. Normaal zijn daar vertegenwoordigers van historische verenigingen en auteurs bij aanwezig. Maar er was wel een persmoment in Tiel.

Het thema voor Terugblik nr. 22 in 2021 is: Sport in de Betuwe.

Activiteiten

Lezingen

Door de coronapandemie zijn maar 2 lezingen doorgegaan.

Op 4 februari hield ons lid Ger de Vrieze onder een overweldigende belangstelling een lezing over 'Bijna watersnood in 1995'. En op 15 september was er een lezing van Bauke Huisman over 'Strijd in de Betuwe in 1944-1945'.

Andere activiteiten

Excursie

De jaarlijkse excursie is niet doorgegaan vanwege corona.

Elster Dorpsquiz

Dezelfde reden maakte ook de organisatie van de jaarlijkse Elster Dorpsquiz in november onmogelijk. Maar hoe leuk zou het zijn om in plaats daarvan een boek met alle vragen van 12 jaar Dorpsquiz uit te geven? Hiermee werd een "rustend idee" van Frits Hoogveld, om de vragen van de Elster Dorpsquiz in boekvorm uit te geven, nieuw leven ingeblazen. Een werkgroep bestaande uit Frits Hoogveld, Coen Hoogveld, Jan Rouwhorst en Toon Osterloh heeft het idee opgepakt en gerealiseerd. Er is daar in juni mee begonnen en de verkoop van het boek is op 6 november gestart.

De hamvraag in de beginperiode was "hoe ziet de structuur en redactionele vorm van het boek eruit?" Uiteindelijk is gekozen voor de meest praktische vorm, een opzet per jaar (2008-2019). De tweede fase bestond uit het verzamelen van de vragen/antwoorden en beeld- en geluidmateriaal en het beoordelen van volledigheid en redactie. En welke teams hebben door de jaren meegedaan, en welke medewerkers op de quizavonden, en ook wie waren de sponsors en kunnen we nog beschikken over foto's van de quizavonden? De derde fase bestond uit de afwerking en het drukken.

Het resultaat is een boek van 330 pagina's met veel foto's en beeld- en geluidsfragmenten (waarvoor ook QR-codes worden gebruikt). De boeken zijn te koop geweest bij Jumbo en Albert Heijn; bij Herberts blijven ze te koop.

Tot slot een dank aan Johan van Meegen en Bjorn van Snippenburg voor hun vakkundige inzet.

Terugblik van Tabula Batavorum

Ook de verspreiding van Terugblik nr. 21 van Tabula verliep anders dan in andere jaren. In verband met de verscherpte coronamaatregelen konden de leden de (gratis) boeken niet afhalen in Het Wapen. Maar alle boeken werden bezorgd door bestuursleden en enkele andere leden, tegelijk met het boek Elster Dorpsquiz (voor zover die besteld was door de leden).

Secties en werkgroepen

Sectie Lokale geschiedschrijving

Hieronder vallen de volgende onderwerpen.

Project Nip

De heer Albert Nip, geboren in Meppel in 1920, was werkzaam bij Taminiou/Heinz, gemeenteraadslid in de gemeente Elst, lid van verschillend besturen en daarnaast vooral verzamelaar van informatie en beeldmateriaal over de geschiedenis van Elst. Na zijn overlijden in 1994 zijn deze materialen aan Marithaime geschonken.

In 2019 heeft een werkgroep, bestaande uit Frits Hoogveld, Netty van Kleef, Teus Peek en Rudi Liebrand, het initiatief genomen dit materiaal te gaan uitwerken en toegankelijk te maken. De 2700 dia's en de honderden pagina's met de hand geschreven toelichtingen waren al eerder in 2013 gedigitaliseerd. Het uitwerken bestaat uit het typen van de vele pagina's geschreven tekst, het fotoshoppen van de gescande dia's en het bij elkaar brengen hiervan in een logische structuur.

Nip heeft de geschiedenis van de meeste straten van Elst beschreven tot 1994, foto's uit het verleden verzameld en van veel straten en huizen zelf foto's gemaakt. Zijn werk geeft een goed beeld van de ontwikkeling van Elst en de buurschappen.

De werkgroep kwam, toen het nog kon, tweewekelijks bij elkaar om de teksten door te spreken en zo nodig te verbeteren. Het werk nadert nu zijn einde. In de loop van 2021 verwacht de werkgroep al het materiaal digitaal beschikbaar te hebben. Er zal ook een publicatie uit voortkomen, de vorm en omvang ervan is nog in discussie.

Boek 'Cultuur in Elst'

Dit boek bevat een opsomming en beschrijving van alle bestaande en niet meer bestaande culturele verenigingen in Elst. Dit zijn er zo'n 85 in getal. Een definitieve titel ontbreekt nog, dus heet het boek (waaraan inmiddels zo'n 2,5 jaar wordt gewerkt) voorlopig 'Het Elster Cultuurboek'. De presentatie was gepland in het najaar van 2020, echter ook hier gooien de coronamaatregelen roet in het eten. Bij elkaar komen, mensen bezoeken voor interviews, foto's etc. was en is lastig. Toch begint het einde in zicht te komen en worden de schrijvers steeds enthousiaster over het resultaat. De hoop is nu het boek in het komend najaar van 2021 te presenteren, liefst natuurlijk met een presentatie en programma voor onze leden en medewerkers van het boek in Het Wapen van Elst. Het groot formaat full colour boek zal zo'n 300 pagina's bevatten met een 50-50 tekst-foto's verhouding.

De schrijvers zijn Henk Knol, Frits Hoogveld, Dorien Rikken, Wim Pasman, Jan Rouwhorst, schrijver en vormgever Coen Hoogveld en eindredacteur Rudi Liebrand.

Historische Atlas van Elst / Oude kaarten van Elst

Een project waarbij oude kaarten van Elst worden bijeengebracht en beschreven. Vanwege corona heeft dit project in 2020 bijna geheel stil gelegen.

Leden die hieraan werken zijn Feike Vlas, Bjorn van Snippenburg, Rudi Liebrand en Frits Hoogveld.

Sectie Archeologie

Geen activiteiten geweest.

Sectie Genealogie

Geen activiteiten geweest.

Sectie Wereld Oorlog II

Doordat voorgenomen activiteiten door corona geen doorgang hebben gevonden, is hier weinig gebeurd. Er zijn nog wel 2 artikelen/interviewverslagen geweest als aanvulling op het boek 'Schuilen en vluchten' van de gebroeders Dalhuisen uit 2019 en op de site van Marithaime gezet. Het betreft "Doofstom naar de vrijheid" en "De herinneringen van Max en Clara Drielsma". Het ligt in de bedoeling om een voortzetting van het boek te maken m.b.v. aanvullingen via de website. Er zijn namelijk naar aanleiding van het boek suggesties gedaan om nog andere mensen uit Elst en omgeving te interviewen over hun ervaringen in oorlogstijd.

Voor het eerste artikel is contact gelegd met de zoon van Truus Kempkes die in de oorlog medewerkster was op het Elster distributiekantoor om haar te bevragen over die tijd. Maar helaas bleek dit niet meer mogelijk omdat zij teveel beperkt was door voortschrijdende dementie.

Het tweede artikel over de familie Drielsma gaf ook interessante aanknopingspunten, namelijk het op zoek gaan naar nog levende nazaten c.q. familieleden van Joodse oorlogsslachtoffers in Elst. Er zijn in Elst 3 Joodse families getroffen door het Duitse geweld: Bachrach, Drielsma en Manassen. Hierin speelt ook mee het Stolpersteineproject dat door de gemeente in samenspraak met Marithaime is opgepakt. Het bestuurslid Ron van Hoeven onderhoudt de contacten met de gemeente hierover. De bedoeling van dit project is om herdenkingsstenen in het trottoir te plaatsen voor de woningen waar deze families gewoond hebben. En dat in aanwezigheid van nabestaanden/verwanten. In dit project zit echter weinig schot. Er zou een bijeenkomst worden belegd met de historische verenigingen in de regio omdat ook voor andere plaatsen in de gemeente Overbetuwe moet worden uitgezocht hoe het zit met het daar wegvoeren van Joodse inwoners destijds.

Leden van de sectie zijn Bert Swaan, Ben Dalhuisen en Jan Willem Dalhuisen

Sectie Educatie en onderwijs

In 2020 is het niet gelukt om de contacten met het onderwijs te intensiveren. Het voornemen was om bij het directieberaad van het basisonderwijs te inventariseren wat de behoeften van de scholen op geschiedenisgebied zijn en hoe Marithaime daarbij zou kunnen “ontzorgen”. Een gepland overleg in april ging door de corona niet door. Ook het volgende directieberaad in oktober kon geen doorgang vinden. Op schriftelijke informatie kwam geen reactie, wat begrijpelijk is in deze ook voor het onderwijs zo hectische tijd.

Er is met Centrum Management Elst en het Tempel- en Kerkmuseum o.l.v. Willem Thielen (ambtenaar bij de gemeente) een overleg geweest waarbij werd bekeken of er samengewerkt kon worden om o.a. ons Romeins verleden beter uit te laten komen/terug te brengen in de Dorpsstraat.

Het CME wilde graag een activiteit organiseren in de herfstvakantie. Aan hen is hiervoor onze (door Chris Rooijackers in samenwerking met basisschool Stap voor Stap aan de hand van oude ansichtkaarten ontwikkelde) educatieve speurtocht aangeboden. Hier is geen gebruik van gemaakt.

Trekker van deze sectie is Ron van Hoeven.

Sectie Lent

Door het coronagebeuren zijn ook hier weinig tot geen activiteiten geweest. Leden van de sectie zijn Frans Mikx en Roos Schattenberg.

Werkgroep Bibliotheek en archief

Deze werkgroep houdt zich bezig met het opschonen, ordenen en archiveren van de vele stukken (boeken, tijdschriften, foto's, krantenartikelen, kaarten) die in ons Erfgoedlokaal aanwezig zijn. Met het uiteindelijke doel om het zo breed mogelijk toegankelijk te krijgen voor geïnteresseerden. Door de beperkingen als gevolg van de coronapandemie kon hier weinig invulling aan gegeven worden.

Van Jan Herberts (van de drukkerij) heeft Marithaime exemplaren gekregen van het weekblad De Betuwe. Deze worden nagekeken op interessante artikelen voor ons archief.

Er wordt overwogen om ons archief van krantenartikelen te digitaliseren. Hiermee wordt de toegankelijkheid vergroot.

De werkgroep bestaat uit Hans van der Heijden (trekker), Netty van Kleef en Ben Dalhuisen.

Werkgroep Restauratie Wapenpanelen

Marithaime geeft, in opdracht van de gemeente Overbetuwe, adviezen over de restauratie van de Wapenpanelen uit het Ambtshuis. Voor dit project is de werkgroep 'Restauratie Wapenpanelen' ingesteld, met als leden Bert van der Toorn, Frits Hoogveld en Ger de Vrieze. In de loop van 2020 is Frits opgevolgd door Ron van Hoeven.

De 16 wapenpanelen zijn uit het Ambtshuis verwijderd ten tijde van de verbouwing die nodig was om het pand geschikt te maken als werkruimte voor een deel van de gemeentelijke organisatie. Op de wapenpanelen zijn de namen en familiewapens van de Ambtmannen en Ambtjonkers van het voormalig Ambt van Over-Betuwe geschilderd. Deze stammen grotendeels uit de 18e eeuw. Nadat het (oude) Ambtshuis in 1944 door oorlogsgeweld ernstig is beschadigd, is een groot deel van de wapenpanelen van verder verval gered. In het nieuwe (huidige) Ambtshuis zijn de panelen weer aangebracht in de toenmalige vergaderzaal. Toen zijn er tevens 2 nieuwe wapenpanelen toegevoegd met de namen en wapens van de Dijkgraven uit 19e en 20e eeuw.

De vroegere Ambtman van Over-Betuwe kan gezien worden als de voorganger van zowel de burgemeester alsook van de Dijkgraaf. Daarnaast was hij ook "richter"(rechter).

Door de werkgroep is een restauratieplan voor de wapenschilden opgesteld en zijn offertes aangevraagd voor restauratie en inlijsting. De gemeente heeft op basis hiervan opdracht verleend aan een restauratieatelier uit Maastricht. De voortgang van de restauratiewerkzaamheden zijn door de corona maatregelen enigszins vertraagd. Naar het zich laat aanzien zullen de gerestaureerde wapenpanelen in het voorjaar/zomer van 2021 weer terugkeren in Elst.

Omdat in het verbouwde Ambtshuis geen geschikte plaats meer is om de wapenpanelen bijeen te hangen, is door de werkgroep van Marithaime een adviesnota opgesteld waarin wordt voorgesteld om de wapenpanelen op te hangen in de oude raadzaal van het gemeentehuis. De gemeente heeft inmiddels met dit advies ingestemd.

Dit project is pas geslaagd als de historische wapenpanelen voor de toekomstige generaties worden beschermd, bewaard en voor een breder publiek zichtbaar zijn. Zodat nog velen hiervan kunnen genieten en een stukje van onze streekgeschiedenis kunnen beleven.

Commissie communicatie en PR

Het afgelopen jaar, zonder veel activiteiten, leende zich niet om veel PR-werkzaamheden te verrichten. Toch is er niet helemaal stil gezeten.

Rondom de verkoop van het boek 'Elster Dorpsquiz' is publicitaire aandacht gezocht en gekregen via AH Driessen, Jumbo Macleane, Bruna Herberts, De Gelderlander en Het Gemeentenuws.

Iedere maand is er een Nieuwsbrief verschenen die naar de leden is gemaïld (of voor degene die niet over een computer beschikt, is een papieren versie bezorgd) en op de website geplaatst. In de Nieuwsbrief worden geregeld teksten opgenomen die de geschiedenis van Elst tot onderwerp hebben. Dit wordt verzorgd door Henk Knol en Bjorn van Snippenburg.

Met behulp van een informatieflyer over Marithaime zijn nieuwe leden geworven. Dit heeft zo'n 20 nieuwe leden opgeleverd. Zodra er weer activiteiten mogen worden georganiseerd, zal dit aantal naar verwachting oplopen.

Er wordt nog steeds gebruik gemaakt van de door John Macleane beschikbaar gestelde etalageruimte aan de Halve Morgen. Op initiatief van Herman Aarns is met de hulp van een etaleur deze ruimte mooi aangekleed.

Deze commissie bestaat uit de leden Jan Rouwhorst (trekker), Bjorn van Snippenburg en Coen Hoogveld.